

L' «impost» nuclear com a forma de legitimació d'impactes irreversibles, i de suport a 10 anys més, previs als 60 de funcionament a Catalunya.

El passat 19 de maig el Parlament de Catalunya va viure un dels seus dies històrics, amb els vots de CDC (actualment PDC), ERC, CUP, Ciutadans, PSC, i CSQEP es va aprovar una Moció en que es denunciava l'ús del Tribunal Constitucional per part del govern del PP (govern espanyol) per bloquejar l'aplicació d'un seguit de Lleis elaborades pel Parlament entre les que es mencionava «*la Llei 12/2014, del 10 d'octubre, de l'impost sobre l'emissió d'òxids de nitrogen a l'atmosfera produïda per l'aviació comercial, de l'impost sobre l'emissió de gasos i partícules a l'atmosfera produïda per la indústria i de l'impost sobre la producció d'energia elèctrica d'origen nuclear*». (1)

L'impost a la producció d'energia elèctrica d'origen nuclear (en endavant «impost» nuclear) tornarà a aparèixer al Parlament en breu, segons es dedueix de les informacions de premsa (2); però, abans d'entrar en controvèrsia sobre aquest impost concret, o sobre els impostos en general, qualsevol persona que tingui un mínim de sensibilitat ambiental, preocupació pel futur, o un senzill sentiment de pertinença a un territori, no pot eludir una reflexió ètica prèvia al fet polític.

La filosofia del «qui contamina paga» sempre ha estat polèmica dins l'ecologia. «Pagar» és quelcom discutible quan es tracta de traduir a diners impactes sobre ecosistemes vitals, o sobre la salut de les persones, coses que no poden ser ni homogeneïtzades, ni valorades en termes econòmics. Cenyint-nos a l'energia atòmica basta amb dos apunts: el conegut problema dels residus radioactius que emetran radiació durant centenars de milers d'anys, una escala de temps que és impossible abastar amb la imaginació; i els impactes ambientals i de salut de la contaminació radioactiva que un reactor emet en el seu funcionament quotidià; una contaminació que és inevitable i que, per aquest motiu, ha estat etiquetada com «innòcua» sense cap estudi científic seriós que ho demostrï. Ni a l'un ni a l'altre es poden aplicar criteris econòmics realistes.

Aquests dos exemples basten per considerar l'energia atòmica dins d'aquells casos en que la idea de «qui contamina paga» s'inverteix, resultant que «qui paga té dret a contaminar». Una lògica perversa que amaga que l'impacte que tenen sobre el medi ambient i la salut, i la impossibilitat d'un control real de determinades activitats industrials, obliga a que simplement s'hagin de prohibir.

Però la constatació de que un «impost» nuclear és èticament inacceptable, es complica amb altres consideracions. Apareix un sector «crític» amb l'energia atòmica que teoritza que tals «impostos» poden ser el camí per pressionar a la indústria cap al tancament dels reactors. El primer document en que es va abordar l'aplicació d'un «impost» nuclear a Catalunya, elaborat per un grup d'estudi de la Generalitat l'any 2005, deia: «*Tanmateix, està perfectament justificat que la rendibilitat de les centrals nuclears es vegi disminuïda amb la internalització d'alguna part dels costos ambientals que generen, i la imposició des de la Generalitat podria ser una palanca addicional per accelerar la decisió empresarial i política de posar fi a la seva explotació (...)*» (3)

En termes abstractes sembla un raonament vàlid, però la realitat és que un impost que tingui la qualitat de «*palanca addicional*» ha de complir una condició: un valor econòmic que faci impossible que la indústria pugui traslladar el seu import a la societat via increment de les tarifes de consum; en cas contrari el suposat «impost» no tan sols no suposa cap «incentiu» pel tancament dels reactors sinó que esdevé una legitimació per a que continuïn funcionant indefinidament.

Les coses no funcionen així en la política energètica. En cap dels casos en que l' «impost» nuclear s'ha legislat no s'ha donat aquesta condició; ni l'impost de la Llei 11/2000 del govern de Castella – La Manxa, de 0,0012 euros/kWh; ni els 0,0018 euros/kWh de la Llei 12/2014 Catalunya, ni cap de les opcions que s'han apuntat sobre residus o combustible atòmic, representen un pes econòmic que portin a una companyia elèctrica a replantejar-se la indústria

nuclear. Unes despeses que poden oscil·lar entre els 10 – 13 milions d'euros per reactor i any no suposen un inconvenient seriós per uns ingressos d'entre els 380 – 400 milions d'euros anuals en funció de les hores de funcionament. Es tracta, a més, de quantitats que poden ser derivades fàcilment cap als consumidors per una actuació combinada de les empreses elèctriques sobre la fixació de tarifes que fa anualment el govern. Unes empreses que mantenen l'exigència legal de pagament per responsabilitat civil en cas d'accident a uns nivells ridículs.

A més, l' «impost» nuclear no pot plantejar-se al marge de dos fets, un de caràcter immediat i un altre de tipus estratègic.

El primer és la degradació dels reactors atòmics que funcionen a Espanya, amb un increment d'avaries que poden derivar cap a una catàstrofe irreversible a partir d'un accident; la degradació dels materials també porta a un increment d'emissions de productes radioactius en el seu funcionament habitual. Això fa que la renovació dels permisos de sis dels set reactors entre els anys 2020 i 2021 pot portar a la demanda de procedir a un tancament per via de no renovar-los. Aturar-los és una decisió política, com ho va ser construir-los fa més de 30 anys.

En aquesta hipòtesi, un «impost» a l'electricitat nuclear és un recurs que pot ser utilitzat pels polítics que recolzen a la indústria i als seus partidaris a Catalunya com una manera de silenciar, desviar i anul·lar la reivindicació d'un tancament nuclear. El debat es situa així en la lògica econòmica, la més potenciada per la indústria atòmica, ja que permet silenciar el debat sobre salut, impactes ambientals i seguretat substituint-lo pel «benefici» i, com ja s'ha vist en el cas de Catalunya, permet desplegar grans dosis de demagògia sobre «avantatges» i «inconvenients».

Aquest «impost» esdevé un arma formidable per evitar afrontar la renovació dels permisos d'Ascó i Vandellòs durant els anys 2020 – 2021; ajornant el tancament a un futur indeterminat, i obrint el camí als partidaris de la indústria, que tenen un fort pes a Catalunya, per allargar el funcionament de les centrals fins als 60 – 80 anys (4).

En l'actual sistema de fixació de remuneracions del subministrament elèctric les nuclears suposen una font continuada d'ingressos econòmics, i de sous assegurats pels seus defensors. Inventar-se un paper de l'energia atòmica en la mitigació del canvi climàtic que no es correspon amb la realitat pretén legitimar l'allargament de beneficis i és, a més, un potencial recurs per fer victimisme, presentant-se com «benefactors» d'un futur sostenible «castigats» per la perversitat política.

Barcelona, 10 de setembre de 2016

NOTES

(1) Moció 37/XI del Parlament de Catalunya, sobre la judicialització de la política 302-00043/11 en <http://www.parlament.cat/getdocie/11002375>

(2) La Generalitat introduce nuevo impuesto a nucleares a través ley acompañamiento

17/05/2016 19:27 | Actualizado a 17/05/2016 19:32

<http://www.lavanguardia.com/vida/20160517/401858378570/generalitat-introduce-nuevo-impuesto-a-nucleares-a-traves-ley-acompanamiento.html>

http://www.elconfidencial.com/ultima-hora-en-vivo/2016-05-17/generalitat-introduce-nuevo-impuesto-a-nucleares-a-traves-ley-acompanamiento_911867/

(3) (9) «Experiències autonòmiques de fiscalitat ambiental i propostes per a Catalunya». Jordi Roca Jusmet, Universitat de Barcelona, Ignasi Puig Ventosa, ENT Medi Ambient i Gestió, Enric Tello Aragay, Universitat de Barcelona. Juliol, 2005 Departament de Medi Ambient i Habitatge. Pàg. 65 – 67.

(4) No cal oblidar que el document Número 9 del Consell Assessor per a la Transició Nacional (CATN9), propugna allargar el funcionament d'Ascó i Vandellòs fins a 60 anys. Un document de caràcter atípic que no s'ajusten a una legislatura concreta (documents de reflexió política en el curs de la constitució d'un estat propi a Catalunya), que té la seva traducció en el Pacte nacional sobre la transició energètica, que remet precisament al document CATN9 a l'hora de dissenyar les polítiques que s'han d'aplicar.